

8 september 1669

Antwoord in Worp, *Briefwisseling*, 6723.

m: Den Haag, KB, ms. KA 44, nr. 509; **c**: *ibid.*, ms. KA 45, f. 178r-v; **d**: Worp, *Briefwisseling*, 6722.

Nobiliss[im]a D[omi]na,

Quae me dicebam de voce gestuque oratorum n[ost]rorum luisse et ea, quam odi cane peius et angue, ineptissima in sacris affectatione hic habes, quando non ingrati eorum lectionem habitura videbaris. Addo tabellam Netschardii n[ost]ri, cuius artificio magis delectaberis; accedit eiusdem ectypum a manu primogeniti mei, et ab eadem soror eius, unica mea tui sexus. Item Anglicae cuiusdam vultus ad insigne exemplar Dijckii. Denique et Christiani sive, ut vocari solet, Archimedis mei, effigies Annae Bergerottae, eximiae musicae Romanae, quam Lutetiae saepenumero admirati sumus; nec non Osmaliae, quae nunc Amersforti vivit. Reginam M[agnae] Britanniae, quae nunc anus paene decrepita procul ab ista forma est, pinxit egregius olim artifex Hoskins, quem ante annos 40 et quod excurrit Londini novi; alteram etiam nobilem Anglicanam duodecim tum liberorum matrem. Ecce, capsulas meas excussi, ut momento te oblectes, ubi a graviori studio lassula surrexeris, nimirum a commercio tot literarum, quibus te fatigat orbis universus. De singulis hisce quid sentias, quod commodo tuo fiat, gaudebo scire. Vale, n[ost]rum decus. Hag[ae] Com[itum], VI Id[us] Sept[embres] 1669. Addictiss[imus] tibi.

1 Nobiliss[im]a D[omi]na: *om. d* **6** Item ... Dijckii: *add. in marg. m* || Item [[et porro]] Anglicae [[quod ad]] cuiusdam **m** || exemplar [[van]] Dijckii **m** **8** Lutetiae [[saepius]] saepenumero **m** **9** decrepita [[vel parum similis]] procul ab **m** || ist[[i]]a forma[[e]] **m** **10** quadraginta **d** || et ... excurrit: *sup. lin. m* **12** graviori[[bus]] studi[[is]]o **m** || surrexeris, [[certe]] nimirum **m** **14** Com[itum], [[VII]] VI **m** **15** Addictiss[imus] tibi: *om. d*

Doorluchtige vrouwe,

Ik vertelde u dat ik me geamuseerd had met het stemgebruik en de gestiek van onze redenaars en die dwaze gemaaktheid van dominees, die ik nog meer verfoei ‘dan honden en adders’.¹ Hier hebt u het resultaat,² want blijkbaar vindt u dergelijke lectuur best wel aardig. Ik sluit een

¹ Cit. Horatius, *Brieven* I, 17, 30.

² Worp, *Briefwisseling*, verwijst hierbij naar het gedicht *Aen sommige predikers* (*Gedichten*, dl. VII, p. 102-105) dat in oktober 1666 was geschreven.

schilderijtje in van onze vriend Netscher,³ aan wiens kunst u nog meer genoegen zult beleven. Bovendien een schetsje hiervan van de hand van mijn oudste zoon,⁴ alsook [een portretje] van zijn zus,⁵ de enige dochter die ik heb. Verder een portret van een Engelse vrouw naar het schitterende voorbeeld van Van Dijck. Ten slotte nog wat werk van mijn zoon Christiaan,⁶ mijn Archimedes,⁷ zoals men hem noemt: een portret van Anna Bergerotta, een uitstekende muzikante die we herhaaldelijk in Parijs hebben bewonderd, en van Van Osmaelen, die in Amersfoort leeft. Hoskins, een voortreffelijk schilder, die ik meer dan veertig jaar geleden in Londen heb gekend,⁸ heeft ooit een miniatuurportret vervaardigd van de koningin van Groot-Brittannië,⁹ nu is ze een haast afgetakelde oude vrouw, een hemelsbreed verschil met wat u [hier] ziet. Er is nog een tweede werk van hem: een Engelse dame van adel, toen moeder van twaalf kinderen.¹⁰ U merkt het: ik heb mijn kistjes leeggeschud om u even wat verpozing te bezorgen, wanneer u u wat vermoeid van uw ernstigere studie¹¹ opricht, en zeker van die

³ Caspar Netscher (Heidelberg, 1639-Den Haag, 1684), zoon van de Duitse beeldhouwer Johann Netscher, ging al vroeg als schilder in de leer bij Hendrick Coster (Arnhem) en Gerard ter Borch (Deventer). Na enkele jaren in Bordeaux vestigde hij zich in 1662 met zijn gezin in Den Haag. Hij staat onder meer bekend om zijn portretten.

⁴ Constantijn jr, (Den Haag, 4 september 1628-Den Haag, 28 maart 1697) trad in het voetspoor van zijn vader en werd vanaf 1672 secretaris van Willem III. Hij deelde ook diens liefde en talent voor poëzie. Langs moeders kant erfde hij zijn aanleg en belangstelling voor teken- en schilderkunst. Zie over hem Huygens, *Mijn leven* (ed. Blom), II, 507-521 en bijhorend commentaar in dl. II.

⁵ Susanna van Baerle schonk Huygens vijf kinderen: Constantijn (1628), Christiaan (1629), Lodewijk (1631), Philips (1632) en Susanna (1637). Over Susanna, cf. Huygens, *Mijn leven* (ed. Blom), II, 602-629 en bijhorend commentaar in dl. II.

⁶ Christiaan (Den Haag, 14 april 1629 - Den Haag, 8 juli 1659). Zie over hem Huygens, *Mijn leven* (ed. Blom), II, 522-552 en bijhorend commentaar in dl. II; C.D. Andriessse, *Titan kan niet slapen; een biografie van Christiaan Huygens*, Amsterdam 1993.

⁷ Archimedes (Syracuse, c. 287-ibidem, c. 212) was een van de grootste wis- en natuurkundigen van de oudheid. Volgens Blom, commentaar bij Huygens, *Mijn leven*, dl. II, p. 298 (met verwijzing naar Worp, *Briefwisseling*, 4510 van 3 januari 1647) was Mersenne (zie n. 15) de eerste om hem die bijnaam te geven.

⁸ De jonge Huygens reisde vier keer naar Engeland: van juni tot november 1618, waarbij hij Oxford en Cambridge aandeed, en voor koning Jacobus I een luitrecital gaf te Bagshot (*Mijn leven* (ed. Blom), I, 373-534), van januari tot april 1621 (ibidem, II, 1-20), van december 1621 tot 13 februari 1623 en opnieuw van 26 februari tot 5 juli 1624 (ibidem, II, 21-220) en bijhorend commentaar in dl. II Huygens bedoelt de beroemde Engelse miniaturist John Hoskins († februari 1664), die echter niet wordt vermeld in *Mijn leven*. De verwijzing naar Lady Mary Killigrew-Woodhouse (zie n. 103) suggereert dat dit tijdens de derde of vierde reis was. Hij blijft hier uiterst bondig in zijn formulering, zonder expliciet te schrijven dat hij de twee miniatuurtjes van Hoskins eveneens toevoegt.

⁹ Gezien de toevoeging 'nu een haast afgetakelde oude vrouw' bedoelt hij hier de vorige koningin, Henrietta Maria (25 november 1609-10 september 1669), een dochter van de Franse koning Hendrik IV en zijn tweede vrouw, Maria de' Medici. Ze was op 13 juni 1625 in Canterbury getrouwd met Karel I. Na de terechtstelling van haar echtgenoot (30 januari 1649) leefde ze een tiental jaar in Frankrijk, maar keerde na de Restauratie in oktober 1660 naar Londen terug, waar ze nog vijf jaar in Somerset House leefde, voor ze zich definitief in haar geboorteland vestigde. Haar schoondochter, de Portugese Catharina van Braganza, die op 23 april met de handschoen was uitgehuwelijkt aan Charles II in Lissabon, was op het moment van de brief nog maar dertig jaar.

¹⁰ In *Mijn leven* (ed. Blom), II, 185-191 somt Huygens een aantal vrienden op met wie hij kennis maakte tijdens zijn derde verblijf in Engeland. Hierbij beschrijft hij enthousiast zijn vriendschappelijke contacten met zijn burens, Sir Robert Killigrew (1579-1633) en diens kunstminnende gezin, waar hij dagelijks te gast was. Hij prijst de vrouw des huizes als 'pulcherrima mater, mater (adhuc stupeo) duodenae prolis' (een beeldschone vrouw, en moeder (ik sta nog steeds versteld) van twaalf kinderen), die nog bijzonder muzikaal was op de koop toe (ze zong en begeleidde zichzelf op de luit). Vermoedelijk stond zij dus op het portretje afgebeeld.

¹¹ Namelijk haar uitgesproken engagement in het streven naar een nadere reformatie van Jean de Labadie.

stroom aan correspondentie waarmee de hele wereld u afmat. Als het u uitkomt, zou ik graag vernemen wat u van elk van deze werkjes denkt. Het beste, schitterend juweel des vaderlands.
Den Haag, 8 september 1669. Uw toegenegen dienaar.